

Haarballen

Dikwijls worden tijdens excursies met de K.N.N.V. opmerkelijke vondsten of bijzondere ontdekkingen gedaan, meestal op natuurhistorisch gebied, waar dan een afdoend antwoord op wordt gegeven door een van onze deskundige leiders. Soms echter wordt er wel eens iets gevonden, waar we niet direkt raad mee weten en dan worden verschillende veronderstellingen gemaakt. Dat was onder andere het geval tijdens een excursie met de afdeling Amsterdam op 30 augustus 1970, waarbij een wandeling werd gemaakt van Tiel uit stroomopwaarts vlak langs de zuidelijke oever van de Waal.

Tussen de meest vreemde zaken die langs de waterlijn lagen, vonden we ook bolvormige voorwerpen gelijk tennisballen, die wij elkaar dan ook toegooide. Doch bij nadere beschouwing bleken ze verschillend van grootte te zijn en het oppervlak, dat we eerst hadden aangezien voor de stof waarmee tennisballen worden bekleed, bestond uit stijf in elkaar gedrukte en vervulde haren. Iedere bal had z'n eigen kleur, waarin soms bruin, soms zwart domineerde.

Wat waren dat voor voorwerpen? Ze waren kogelrond, keihard, en toen ik er een met mijn mes doorsneed, bleek de gehele bal uit één substantie te bestaan, namelijk haar van dezelfde kleur. Een van ons herinnerde zich, dat hij jaren geleden zo'n voorwerp van een boerenjongen had gekregen en deze hem vertelde dat het een braakbal van een koe was. Maar toen we de afmetingen van de ballen bezagen, die bij tientallen langs de Waal lagen, waarbij er waren

met een middellijn van 12 cm, kwam ons dat wel wat onwaarschijnlijk voor. Maar wat waren het dan wel? Zelfs een afvalprodukt van een tapijttegelfabriek kwam ter sprake.

Het onderwerp liet mij niet met rust en ik nam een paar van deze ballen mee naar huis. Na onderzoek bleek mij het volgende:

Runderen likken, evenals katten en honden, hun huid. Hierdoor komt een grote hoeveelheid haren in de maag van de dieren. Daar runderen herkauwers zijn, hebben ze een samengestelde maag. Deze bestaat uit vier delen, namelijk de drie voormagen: pens, netmaag en boekmaag, en als vierde de eigenlijke maag, de lebmaag. Het snel gegeten voedsel en het ingeslikte haar komen in de voormagen. Het voedsel wordt voorbereid en komt in kleine hoeveelheden terug in de bek van het dier om het te herkauwen, waarna het uiteindelijk in de lebmaag terecht komt. Het haar daarentegen blijft in één der voormagen, namelijk de pens, wordt daar tot een bal gevormd die steeds groter wordt en gedurende het gehele leven van het dier in deze voormaag blijft. Bij het slachten komen deze haarballen dan te voorschijn en zij worden tegelijk met de overige maaginhoud weggeworpen.

Mogelijk is er bovenstrooms een slachterij, die haar afval gemakshalve maar in de Waal deponiert, waarna een gedeelte verteert, terwijl de haarballen gepolijst en schoon langs de oever te vinden zijn.

Adres van de schrijver:

Veldstations in Denemarken

Van het Ministerie van Culturele Zaken in Denemarken werd vernomen dat er in Denemarken 'onderzoekstations' worden ingericht voor alle mogelijke vormen van 'veldonderzoek'. Niet alleen biologisch, ook geologisch, geografisch, landschapskundig, bodemkundig, cultuurhistorisch, archaeologisch, historisch, etc.

De veldstations worden ingericht in voormalige boerderijen en bieden plaats aan individuele onderzoekers en aan groepen (studenten) van ongeveer 20 man met een leider.

De Section Council of Europe van het Ministerie

of Cultural Affairs in Kopenhagen is er in geïnteresseerd te weten in hoeverre er in Nederland belangstelling bestaat voor de mogelijkheden. Belangstellenden kunnen zich richten tot de heer V. Nielsen, head of the Section Council of Europe van genoemd Ministerie, Nybrogade 2, København (Danmark).

*Prof. Dr. M. F. Mörzer Bruyns
Afd. Natuurbehoud en Natuurbeheer
Landbouwbogeschool, Wageningen
Wilhelminaweg 1*